

POSTANOWIENIE

19 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Jacek Grela

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 19 listopada 2024 r. w Warszawie
zażaleń Bank AG (Spółka Akcyjna) Oddział w P., J. U., P. U.
na wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu
z 17 czerwca 2022 r., I ACa 272/22,
w sprawie z powództwa J. U. i P. U.
przeciwko Bank AG
o ustalenie ewentualnie zapłatę,

- 1. podejmuje zawieszone postępowanie;**
- 2. uchyla zaskarżony wyrok, pozostawiając rozstrzygnięcie
o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu
kończącym postępowanie w sprawie.**

[S.J.]

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 10 listopada 2021 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu ustalił, że umowa o kredyt hipoteczny zawarta 28 listopada 2007 r. pomiędzy E. S.A. w W. oraz J.U. i P.U. jest nieważna, zasądził od R. AG w W. na rzecz powodów 56 304,60 zł i 8 435,20 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od obu wskazanych kwot od 27 marca 2021 r. oraz oddalił powództwo w pozostałej części.

Wyrokiem z 17 czerwca 2022 r. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu uchylił ww. wyrok w punktach I, II i IV i w tym zakresie przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu we Wrocławiu.

Sąd drugiej instancji ustalił, że powodowie 6 listopada 2007 r. złożyli wniosek o udzielenie kredytu hipotecznego. Nie otrzymali oni informacji, na jakich zasadach będą przeliczane raty kredytu. Nie były sporządzane symulacje kredytu w CHF, nie został również oszacowany całkowity jego koszt. Powodowie zostali jedynie zapewnieni, że waluta CHF jest walutą stabilną. Bank nie zaproponował im kredytu w walucie PLN.

6 listopada 2007 r. powodowie złożyli oświadczenie, że w związku z ubieganiem się o kredyt hipoteczny indeksowany kursem waluty obcej stwierdzają, iż zostali zapoznani przez pracownika banku z ryzykiem kursowym w przypadku udzielenia kredytu indeksowanego do waluty obcej. 28 listopada 2007 r. E. S.A. w W. oraz powodowie zawarli umowę o kredyt hipoteczny. Bank udzielił kredytu w wysokości 221 346,71 zł indeksowanego do waluty obcej CHF, na cel i na warunkach określonych w umowie. Kredyt został uruchomiony 21 grudnia 2007 r. przez wypłatę ww. kwoty, przeliczonej na 105 033,08 CHF wg kursu banku wynoszącego 2,1074.

5 grudnia 2011 r. strony zawarły aneks nr 1 do umowy, w którym przyjęły, że spłata kredytu będzie następowała w walucie obcej CHF, do której kredyt jest indeksowany. Regulamin kredytu hipotecznego ulegał kilkukrotnym zmianom na

przestrzeni lat 2009-2014. Od 21 stycznia 2008 r. do 23 lutego 2021 r. powodowie spłacili - z tytułu odsetek – 56 304,60 PLN oraz 8 435,20 CHF.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego abuzywne w części postanowienia nie prowadziły do nieważności całej umowy, a po ich wyeliminowaniu umowa mogła być dalej wykonywana; nie było zatem podstaw do ustalenia nieważności umowy i zwrotu świadczeń. Tymczasem Sąd pierwszej instancji rozpoznał powództwo główne i do rozpoznania pozostało zgłoszone przez powodów żądanie ewentualne. Z tej przyczyny wyrok podlegał uchyleniu. Uwzględniając powództwo główne Sąd pierwszej instancji nie rozpoznawał roszczenia ewentualnego, a zatem przy założeniu, iż nie ma podstaw do uwzględnienia roszczenia głównego, przedmiotem merytorycznej oceny w postępowaniu apelacyjnym nie może być roszczenie zgłoszone jako ewentualne.

Powyższe orzeczenie zaskarżyli zażaleniem powodowie, zarzucając naruszenie art. 386 § 4 w zw. z art. 191 k.p.c. przez błędne uznanie, że: Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy w postaci powództwa ewentualnego, podczas gdy nie mógł tego uczynić z uwagi na fakt, iż uwzględnieniu uległo powództwo główne; odmienna ocena prawna stanu faktycznego sprawy wyrażona przez Sąd drugiej instancji powoduje konieczność ponownego przeprowadzenia postępowania dowodowego.

We wnioskach skarżący domagali się uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania apelacji do ponownego rozpoznania przez Sąd Apelacyjny we Wrocławiu.

Powyższe orzeczenie zaskarżył zażaleniem także pozwany, zarzucając naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. polegające na bezzasadnym przyjęciu, że zachodzą przesłanki do uznania, iż Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy, ponieważ nie rozpoznał roszczenia ewentualnego, podczas gdy Sąd pierwszej instancji dokonał oceny abuzywności kwestionowanych przez powodów postanowień umownych w układzie procesowym, w którym powodowie przedmiotem powództwa obejmowali zarzut nieważności spornej umowy i żądanie zapłaty, i w tym zakresie wydał orzeczenie kończące postępowanie w pierwszej instancji, co należy poczytywać za zmierzające do obejścia przewidzianego w art. 378 § 1 k.p.c.

zakazu rozpoznawania sprawy poza granicami apelacji, a dodatkowo naruszające art. 316 § 1 w zw. z art. 321 § 1 k.p.c. i zasadę kontrydiktoryjności postępowania cywilnego.

We wnioskach skarżący domagał się uchylenia w całości wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu i przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania co do apelacji strony pozwanej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenia co do zasady okazały się uzasadnione.

Trafnie wskazali skarżący, że w okolicznościach niniejszej sprawy nie sposób uznać, iż Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy. Konstrukcja żądania ewentualnego zgodnie z klasycznym rozumieniem tej instytucji polega na tym, że sąd orzeka o roszczeniu na drugim miejscu tylko wówczas, gdy oddala żądanie główne. Zatem Sąd *a quo* postąpił prawidłowo. Tym niemniej sytuacja skomplikowała się, ponieważ Sąd *ad quem* ocenił odmienne od Sądu pierwszej instancji, roszczenie powodów umieszczone na pierwszym miejscu. W istocie zatem zaistniał taki wypadek, że na etapie postępowania drugoinstancyjnego niejako odżyło żądanie ewentualne.

Do wskazanego problemu odniósł się Sąd Najwyższy stwierdzając, że jeżeli sąd drugiej instancji, w wyniku rozpoznania apelacji od wyroku uwzględniającego żądanie główne, uznaje to żądanie za niezasadne, powinien zmienić zaskarżony wyrok, oddalając żądanie główne i oznaczając zmieniony wyrok jako częściowy, oraz uchylić zawarte w nim rozstrzygnięcie o kosztach procesu. W takim wypadku sąd drugiej instancji pozostawia rozpoznanie żądania ewentualnego sądowi pierwszej instancji (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów SN z 3 lipca 2024 r., III CZP 61/23).

W rezultacie przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji nie jest skutkiem nierozpoznania przez ten Sąd istoty sprawy, ale wynika z potrzeby rozpoznania żądania ewentualnego ze względu na wydanie przez Sąd drugiej instancji orzeczenia reformatoryjnego w odniesieniu do żądania głównego.

Z przedstawionych powodów orzeczono, jak w sentencji, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w zw. z art. 394¹ § 1¹ i § 3 k.p.c.

(M.M.)

[ał]